

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

248273

ผลการส่งเสริมสุขภาพช่องปาก โดยใช้กระบวนการวางแผน ปฏิบัติตามแผน
ตรวจสอบและปรับปรุงการดำเนินงานกิจกรรมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
เทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด

EFFECTS OF ORAL HEALTH PROMOTION BY USING THE PLAN-
DO CHECK-ACT PROCESS AT CHILD DEVELOPMENT CENTER,
POCHAI MUNICIPALITY, PHANOM PERAI DISTRICT,
ROI-ET PROVINCE

นางสาวนริศรา ศรีทรง

วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ. 2553

600253305

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

248273

ผลการส่งเสริมสุขภาพช่องปาก โดยใช้กระบวนการวางแผน ปฏิบัติตามแผน
ตรวจสอบและปรับปรุงการดำเนินงานกิจกรรมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
เทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด

EFFECTS OF ORAL HEALTH PROMOTION BY USING THE PLAN-
DO-CHECK-ACT PROCESS AT CHILD DEVELOPMENT CENTER,
POCHAI MUNICIPALITY, PHANOM PHRAI DISTRICT,

ROI-ET PROVINCE

นางสาวนริศรา สรทรง

วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธรรณสุขศาสตรมหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ. 2553

ผลการส่งเสริมสุขภาพช่องปาก โดยใช้กระบวนการวางแผน ปฏิบัติตามแผน
ตรวจสอบและปรับปรุงการดำเนินงานกิจกรรมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
เทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด

นางสาวนริศรา ศรีทรง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาโภชนาศาสตร์เพื่อสุขภาพ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พ.ศ. 2553

**EFFECTS OF ORAL HEALTH PROMOTION BY USING THE PLAN-
DO-CHECK-ACT PROCESS AT CHILD DEVELOPMENT CENTER,
POCHAI MUNICIPALITY, PHANOM PHRAI DISTRICT,
ROI-ET PROVINCE**

MISS NARISSARA SORNSONG

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF PUBLIC HEALTH
IN NUTRITION FOR HEALTH
GRADUATE SCHOOL KHON KAEN UNIVERSITY**

2010

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

หลักสูตร

สาขารณศาสตรมหาบัณฑิต

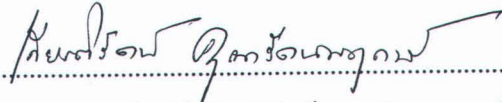
สาขาวิชาโภชนศาสตร์เพื่อสุขภาพ

ชื่อวิทยานิพนธ์: ผลการส่งเสริมสุขภาพช่องปาก โดยใช้กระบวนการวางแผน ปฏิบัติตามแผน
ตรวจสอบและปรับปรุงการดำเนินงานกิจกรรม ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
เทศบาลตำบลโพธิ์ชัย อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์: นางสาวนริศรา ศรีทรง

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์: ศาสตราจารย์ศาสตราจารย์ เสาวคนธ์ ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภัทระ แสนไชยสุริยา กรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวลี โลวีร์กรณ์ กรรมการ
รองศาสตราจารย์เกียรติรัตน์ คุณารัตนพฤษ กรรมการ

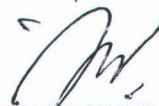
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์:

 อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์เกียรติรัตน์ คุณารัตนพฤษ)

(รองศาสตราจารย์ ดร. ลำปาง แม่นมัตย์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์พินธุ อุดตมะเวทิน)

คณบดีคณะสาขารณศาสตร

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น

นริศรา ศรทรง. 2553. ผลการส่งเสริมสุขภาพช่องปากโดยใช้กระบวนการวางแผน ปฏิบัติตามแผน

ตรวจสอบและปรับปรุงการดำเนินงานกิจกรรมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย

อำเภอพนมไพร จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธรรณสุขศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาโภชนศาสตร์เพื่อสุขภาพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: รองศาสตราจารย์ เกียรติรัตน์ คุณารัตนพฤษ

บทคัดย่อ

248273

การศึกษานี้ เป็นการวิจัยกึ่งทดลองเพื่อศึกษาผลการส่งเสริมสุขภาพช่องปากในเด็กวัยก่อนเรียนโดยใช้กระบวนการวางแผน ปฏิบัติตามแผน ตรวจสอบและปรับปรุงการดำเนินงาน (PDCA) ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย ประชากรศึกษามีจำนวน 150 คน ประกอบด้วย คณะผู้บริหารจำนวน 5 คน ครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 5 คน ผู้ปกครอง จำนวน 70 คน และเด็กวัยก่อนเรียน จำนวน 70 คน คณะผู้บริหารและครูผู้ดูแลเด็กได้รับกิจกรรมการอบรมในการส่งเสริมสุขภาพช่องปากโดยใช้กระบวนการ PDCA ของเดิมมี และได้ทำการส่งเสริมสุขภาพช่องปากโดยใช้กระบวนการ PDCA ในศูนย์เด็กเล็ก มีการเก็บข้อมูลก่อนและหลังการทดลอง ดำเนินการระหว่างเดือนเมษายนถึงมิถุนายน 2553 เก็บข้อมูลก่อนและหลังการทดลองโดยใช้ แบบสอบถามความรู้ และการปฏิบัติด้านการดูแลสุขภาพช่องปากของผู้ปกครองของเด็กวัยก่อนเรียน แบบบันทึกความถี่ในการบริโภคอาหารว่างของเด็กเล็ก แบบบันทึกสภาวะทันตสุขภาพ แบบบันทึกการแปรงฟันของเด็กเล็กและแบบประเมินมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และเปรียบเทียบความแตกต่างก่อนและหลังการทดลองด้วยสถิติ Paired t-test

ผลการศึกษา พบว่า หลังการทดลองผู้ปกครองของเด็กวัยก่อนเรียนมีคะแนนความรู้ด้านการดูแลสุขภาพช่องปากสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) โดยมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 5.68 คะแนน ($SD = 3.64$) เป็น 13.28 คะแนน ($SD = 2.35$) และคะแนนการปฏิบัติด้านการดูแลสุขภาพช่องปากสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) โดยมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 22.76 คะแนน ($SD = 2.35$) เป็น 26.12 คะแนน ($SD = 1.35$) ในด้านสุขภาพช่องปากของเด็กก่อนวัยเรียน พบว่าหลังการทดลองเด็กก่อนวัยเรียนมีการแปรงฟันเพิ่มขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 2.95 ครั้งต่อวัน ($SD = 0.69$) เป็น 3.23 ครั้งต่อวัน ($SD = 0.39$) ส่วนค่าเฉลี่ยปริมาณคราบฟันลดลงจาก 2.46 ($SD = 0.55$) เป็น 1.24 ($SD = 0.34$) และความถี่การบริโภคอาหาร

248273

ว่าที่เสี่ยงต่อฟันผุมีค่าเฉลี่ยลดลงจาก 17.7 คะแนน (SD = 3.11) เป็น 13.1 คะแนน (SD = 1.40) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.001$) นอกจากนี้ หลังการทดลองศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานด้านสุขภาพช่องปากของกรมอนามัยด้วย

การส่งเสริมสุขภาพช่องปากโดยใช้กระบวนการวางแผน ปฏิบัติตามแผน ตรวจสอบและปรับปรุงการดำเนินงานกิจกรรมในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สามารถส่งเสริมให้ผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ปกครอง และผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพช่องปาก ซึ่งส่งผลให้เด็กวัยก่อนเรียนมีสุขภาพช่องปากที่ดี และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้มีแผนงาน งบประมาณ และโครงการด้านส่งเสริมสุขภาพที่ยั่งยืน

Narisara Sonsong. 2010. *Effects of Oral Health Promotion by Using the Plan-Do-Check-Act Process at Child Development Center, Poechai Municipality, Phanom Phrai District, Roi Et Province*. Master of Public Health Thesis in Nutrition for Health, Graduate School, Khon Kaen University.

Thesis Advisor: Assoc. Prof. Kiatirat Kunarattanapruk.

ABSTRACT

248273

This study was quasi-experimental research which purposed to compare the effects of oral health promotion by using the Plan-Do-Check-Act process in Child Development Center, Poechai Municipality. The polpulations were 150 people who comprised of 5 Child Development Center's administrators, 5 preschool children's caregivers, 70 preschool children's parents, and 70 preschool children. The Child Development Center's administrators and preschool children's caregivers were received the activities of oral health promotion by using the Plan-Do-Check-Act process and implemented the process in Child Development Center. Data were collected before and after implementation. The study was conducted during April to June 2010. Data were collected before and after implementation by using the questionnaire of knowledge and practices of oral health care of preschool children's parents, record of snack's consumption in preschool children, record of oral health status, and record of tooth brushing in preschool children, form of assessment in Child Development Center. Data analyses were used the descriptive statistics and the analytical statistic was Paired t-test.

The results found that after the implementation, parents of preschool children had knowledge's scores of oral health care higher than before the implementation, statistical significance ($p < 0.001$), with the average score increased from 5.68 (SD = 3.64) to 13.28 (SD = 2.35) scores. Practice's scores of oral health care were statistically significant higher than before the implementation ($p < 0.001$), with the average score increased from 22.76 (SD = 2.35) to 26.12 (SD = 1.35) scores. Oral health of preschool children found that after the implementation, preschool children were tooth brushing the average score increased from 2.95 (SD = 0.69) to 3.23

248273

(SD = 0.39) time per day, plaque index was decreased from 2.46 (SD = 0.55) to 1.24 (SD = 0.34) scores, and frequency of snack's consumption that risk to tooth decay was decreased from 17.7 (SD = 3.11) to 13.1 (SD = 1.40) scores, statistical significance ($p < 0.001$). Moreover, the study was also found that after the implementation, the Child Development Center was through the Oral Health Standard of Department of Health.

This study indicated that oral health promotion by using the Plan–Do–Check–Act process in Child Development Center was encouraged the administrators of Child Development Center, caregivers of preschool children, parents, and leaders of the community to participate in activities of oral health promotion that effecting to preschool children have a good oral hygiene as well as the Child Development Center has had a planning, a budgeting, and a project of health promotion which there are sustainability.

วิทยานิพนธ์นี้ ขอมอบส่วนดีให้บุพการี คณาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วง ได้ด้วยความเมตตากรุณาอย่างยิ่งจากบุคคลต่าง ๆ หลายท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ เกียรติรัตน์ คุณารัตนพฤกษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภัทระ แสนไชยสุริยา ที่ให้คำปรึกษาในวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ประสิทธิ์ประสาทวิทยาการ และสนับสนุนแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงเป็นไป ด้วยความเรียบร้อย ขอขอบคุณ ศาสตราจารย์ นพ. ศาสตรี เสาวคนธ์ ประธานกรรมการสอบ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวดี โลวีกรณ์ กรรมการสอบ ที่ได้กรุณาแนะนำเกี่ยวกับการศึกษาวิจัย แกะไขข้อบกพร่อง ช่วยให้วิทยานิพนธ์สำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์ด้วยดี ขอขอบคุณ ทนตแพทย์ สันติภาพ มีสวัสดิ์ ทนตแพทย์ถนอมศิลป์ ปัตลา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ยุพา ถาวรพิทักษ์ คุณปิยะลักษณ์ ภักดีสมัย ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ขอขอบคุณ คุณพิศมัย โตไทยะ ที่กรุณาให้ข้อแนะนำในการจัดทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณคณาจารย์ประจำหลักสูตร สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโภชนศาสตร์เพื่อสุขภาพ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ทุกท่าน ที่ให้ความรู้และประสบการณ์ที่มีค่ายิ่งแก่ลูกศิษย์

ขอขอบพระคุณศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลค้อใหญ่ ที่เอื้อเฟื้อพื้นที่ในการทดสอบเครื่องมือ ขอขอบคุณเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย ที่ได้อำนวยความสะดวกและความร่วมมือในการจัดเก็บข้อมูล ดำเนินกิจกรรมตามที่ได้วางไว้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อวรรณะ คุณแม่ว่าสนา สรทรง ที่กรุณาอบรมสั่งสอนสิ่งที่ดี และสนับสนุนทุนการศึกษา คุณกฤษณพล สรทรง พี่ชายที่คอยช่วยเหลือในการเดินทางไปกลับ ตลอดช่วงจัดทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณกำลังใจดี ๆ จากเพื่อน ๆ ทุกคน รวมทั้งขอบคุณนักศึกษา หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาโภชนศาสตร์เพื่อสุขภาพ รุ่นที่ 1 ทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจที่ดีเสมอมา ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นริศรา สรทรง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
คำอุทิศ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
3. สมมติฐานของการวิจัย	4
4. ขอบเขตของการวิจัย	4
5. นิยามศัพท์เฉพาะ	4
6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
1. ความสำคัญของสุขภาพช่องปากในเด็กวัยก่อนเรียน	6
2. พฤติกรรมการบริโภคอาหารของเด็กวัยก่อนเรียน	7
3. การจัดอาหารกลางวันสำหรับเด็กวัยก่อนเรียน	8
4. ความรู้ด้านสุขภาพช่องปากของเด็กวัยก่อนเรียน	8
5. ปัญหาโภชนาการกับฟัน	11
6. สถานการณ์ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	12
7. กระบวนการ PDCA	13
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	17
9. กรอบแนวคิดในการวิจัย	19
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	21
1. รูปแบบการวิจัย	21
2. ประชากร	22
3. ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย	22

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4. เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย	23
5. การสร้างเครื่องมือ	26
6. การเก็บรวบรวมข้อมูล	27
7. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	28
บทที่ 4 ผลการศึกษาและอภิปรายผล	29
1. ผลการศึกษา	31
2. อภิปรายผลการศึกษา	39
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	42
1. สรุปผลการวิจัย	42
2. ข้อเสนอแนะ	44
เอกสารอ้างอิง	45
ภาคผนวก	49
ภาคผนวก ก เอกสารรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์	50
ภาคผนวก ข ภาพถ่ายการดำเนินกิจกรรมในการศึกษานี้	53
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	61
ภาคผนวก ง โครงการ สุขภาพฟันหนูดี เริ่มต้นจากพ่อแม่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลโพธิ์ชัย	69
ภาคผนวก จ รายนามผู้ตรวจสอบเครื่องมือ	73
ประวัติผู้เขียน	75

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	จำนวนและร้อยละของผู้ปกครองเด็กในกลุ่มทดลองจำแนกตามข้อมูลทั่วไป	31
ตารางที่ 2	เปรียบเทียบผลการประเมินมาตรฐานด้านการส่งเสริมสุขภาพช่องปากของเด็กวัยก่อนเรียนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลโพธิ์ชัยในระยะก่อนและหลังการดำเนินโครงการ	33
ตารางที่ 3	เปรียบเทียบความรู้ด้านสุขภาพช่องปากของผู้ปกครองของเด็กวัยก่อนเรียนในระยะก่อนและหลังการดำเนินโครงการ	34
ตารางที่ 4	ร้อยละของผู้ปกครองของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีความรู้ที่ถูกต้องด้านสุขภาพช่องปาก รายข้อในระยะก่อนและหลังการดำเนินโครงการ	35
ตารางที่ 5	เปรียบเทียบการปฏิบัติด้านสุขภาพช่องปากของผู้ปกครองของเด็กวัยก่อนเรียนในระยะก่อนและหลังการดำเนินโครงการ	36
ตารางที่ 6	ร้อยละของผู้ปกครองของเด็กก่อนวัยเรียนที่มีการปฏิบัติที่ถูกต้องด้านสุขภาพช่องปาก รายข้อในระยะก่อนและหลังการดำเนินโครงการ	37
ตารางที่ 7	เปรียบเทียบการแปรงฟันของเด็กวัยก่อนเรียนในระยะก่อนและหลังการดำเนินโครงการ	38
ตารางที่ 8	เปรียบเทียบค่าปริมาณคราบฟันของเด็กวัยก่อนเรียนในระยะก่อนและหลังการดำเนินโครงการ	38
ตารางที่ 9	เปรียบเทียบความถี่การบริโภคอาหารว่างที่เสี่ยงต่อฟันผุของเด็กวัยก่อนเรียนในระยะก่อนและหลังการดำเนินโครงการ	39

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 วงจร PDCA กับการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง	17
ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย	20